

Ἡ ἐνδυμασία τῆς γυναῖκας, ἓνα λεπτὸ ἀλλὰ σημαντικὸ θέμα.

Ἡ ἄποψη ὅτι τὸ θέμα τῆς ἀμφίεσης τῆς γυναικός, μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς, δὲν εἶναι καὶ τόσο σημαντικό, εἶναι λανθασμένη.

Ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα ἀκόμη ὑπῆρχε ἡ γνώμη ὅτι ὅταν ἡ γυναῖκα δὲν προσέξῃ τὴν σεμνὴ ἐνδυμασία ἀποβάλλει καὶ τὴν αἰδῶ: «Ἄμα δὲ κιθῶνι (χιτῶνι) ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή» (Ἡροδότου, Ἱστορία, 1, 8, 14).

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη βλέπουμε ὅτι ὁ Ἰδιος ὁ Δημιουργός μας Θεὸς φρόντισε νὰ ἐνδύσῃ τὰ γυμνὰ σώματα τῶν πρωτοπλάστων μετὰ τὴν πτώση τους: «Καὶ ἐποίησεν κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς» (Γέν. 3, 21). Ἡ ἐνδυμασία ἐδόθη στὸν ἄνθρωπο μετὰ τὴν παρακοή του, γιὰ νὰ καλύπτῃ τὸ σῶμα του καὶ νὰ ἐνθυμῆται τὴν πτώση του καὶ τὴν ἀπογύμνωσή του ἀπὸ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Κι αὐτὸ τὸ ἔκαμε ὁ Θεὸς «πρὸς τὸ μὴ γυμνοῦς εἶναι καὶ ἐνασχημονεῖν», κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο (βλ. PG 53,149).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη ἡ ἐνδυμασία ὑφίσταται ὡς κάλυψη τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τοῦ σώματός μας (πρβλ. Α΄ Κορ. 3, 16. 6, 19. Β΄ Κορ. 6, 16), ἀλλὰ καὶ ὡς σφραγίδα ἀγνότητος, συνεχοῦς νήψεως καὶ ὑγείας πνευματικῆς (Πρβλ. Μάρκ. 5, 15. Λουκ. 8, 35).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει τὴν σημασία, τὴν ὁποία ἔχει ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση, ἰδιαίτερώς γιὰ τὴν χριστιανὴ γυναῖκα ποὺ θέλει νὰ εἶναι θεοσεβής: «*Ὡσαύτως [καὶ] γυναῖκας ἐν καταστολῇ (δηλ. ἐνδυμασία) κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ χρυσίῳ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν*» (Α΄ Τιμ. 2, 9-10). Στὸ χωρίο αὐτὸ δηλώνεται ἐμφανέστατα ὅτι ἡ ἐνδυμασία δὲν εἶναι δευτερευούσης σημασίας, ἀλλὰ φανερῶνει τὴν σεμνότητα ἢ μὴ τῆς ψυχῆς: «*Τῇ περιβολῇ μηνυοῦση τῶν ψυχῶν τὴν σεμνότητα*» (PG 82, 801).

Ἔτσι, λοιπόν, ὅποιοι καὶ ὅποιες «ἀναισχύντως ἀπογυμνοῦν, ἃ συγκαλύπτειν εὐσχημονέστερον» (Μ. Βασιλείου), δὲν καλύπτουν, δηλαδή, τὸ σῶμα τους καὶ τὸ ἀποκαλύπτουν στὰ μάτια τῶν ἄλλων, αὐτοὶ εἶναι ἄσεμνοι – ἀσεβεῖς. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἀσεβοῦν σὲ κάτι ποὺ δὲν τοὺς ἀνήκει, ἀφοῦ τὸ σῶμα μας ἀνήκει στὸν Δημιουργό μας Θεό: «ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς» (Α΄ Κορ. 6, 20). Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος εἶναι κατηγορηματικός: «*Εἰ γὰρ ἀλλότριόν ἐστὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἔχετε ἐξουσίαν ἀλλότριον σῶμα ὑβρίζειν, φησὶ, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ Δεσποτικόν, οὐδὲ ναὸν μολύνειν τοῦ Πνεύματος*» (PG 61,147). Ἀλλὰ καὶ ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἶναι ἀπόλυτος στὸ ζήτημα τῆς σεμνότητος: «*Οὐκ ἐκδύση γυμνός· νυκτὸς δὲ καὶ ἡμέρας τὸ ἱμάτιόν σου ἔστω καλύπτον τὴν σάρκα σου*» (Πρβλ. PG 28, 264C).

Καταφαίνεται, λοιπόν, ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅτι ἡ σεμνὴ ἐνδυμασία φανερῶνει τὴν ταπεινὴ καὶ ἀγνή ψυχὴ, διότι ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση ὅπωςδὴποτε ἐπιδρᾷ οὐσιαστικῶς στὴν ψυχὴ. Εἴτε τὴν ξιπάζει, τὴν φέρνει σὲ κενοδοξία καὶ ἔπαρση μὲ τὴν ἀνταρσία τῆς ἀσέμνου περιβολῆς εἴτε τὴν φέρνει σὲ κατανυκτικὴ ὑποταγὴ καὶ ταπείνωση μὲ τὴν σεμνὴ καὶ μεμετρημένη περιβολή. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐπισημαίνει ὅτι τὸ «*πανταχόθεν περιστέλλεσθαι καλῶς, ὅπερ ἐστὶ πολλοῦ φόβου σημαντικόν*», δηλαδή ὅτι ἡ σεμνὴ ἐνδυμασία δηλώνει τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ. (Βλ. PG 95, 1005).

Ἡ ἄσεμνος ἐνδυμασία, «τὸ πάθος τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς περιβολῆς τῶν ἱματίων», κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο, ὁδηγεῖ στὴν πορνεία, ἡ ὁποία εἶναι

τὸ ἄμεσο ἢ ἀπώτερο κίνητρο γιὰ τὴν χρῆση τῆς. Ἡ σεμνότητα, ἀντιθέτως, τὴν ἀποτρέπει καὶ ἐλκύει τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Ἄσεμνη, ὅμως, εἶναι καὶ ἡ χρῆση τῆς ἀνδρικῆς ἐνδυμασίας (πανταλόνι) ἀπὸ τὶς γυναῖκες. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ καὶ σέβεται τὴν προσωπικὴ ταυτότητα τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Εἶναι ἀντίθετη στὴν ἰσοπέδωση τῶν δύο φύλων, ἡ ὁποία μετὰ μανίας ἐπιχειρεῖται κυρίως στὴν ἐποχὴ μας μὲ τὴν ἀνδρική ἀμφίεση τῶν γυναικῶν. Ὁ Θεὸς καὶ Δημιουργὸς μας ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀκόμη ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν στὸ θέμα αὐτό. Διαβάζουμε στὸ Δευτερονόμιο: «*Οὐκ ἔσται σκεὺς ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσεται ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶν πᾶς ποιῶν ταῦτα*» (22, 5). Ὁ ὅρος «βδέλυγμα» δηλαδὴ «ἀηδία, σιχασιά, ἀποστροφή, βδελυγμία», δηλώνει πόσο σοβαρῶς λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ὁ Δημιουργὸς μας Θεὸς τὴν ἐναλλαγὴ τῆς ἐνδυμασίας μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Δὲν θέλει νὰ διαταράσσεται ἡ φυσικὴ τάξη διαχωρισμοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ἐρμηνεύοντας τὸ προηγούμενο χωρίο, ἐπισημαίνει ὅτι ἀποτελεῖ ἀκαλλέστατο, ἄσχημο θέαμα καὶ βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡ ἐνδυση τῆς γυναικὸς μὲ ἀνδρικό ἐνδυμα, ἐνῶ ἡ χρῆση γυναικείων συνηθειῶν στὴν ἐνδυση ἐκ μέρους τῶν ἀνδρῶν ἀποτελεῖ ἔσχατο σημεῖο ἐκθηλυσμοῦ (Βλ. PG 68, 368A).

Ἐπειδὴ, ὅπως κατανοοῦμε, τὸ ζήτημα τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ἐνδυμασίας μεταξὺ τῶν δύο φύλων δὲν εἶναι παρωνυχίδα, γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀσχολήθηκαν καὶ οἱ Πατέρες στηλιτεύοντάς το. Οἱ Πατέρες οἱ συγκροτήσαντες τὴν ἐν Γάγγρα Σύνοδο (340) εἶναι τόσο κατηγορηματικοί στὸ θέμα αὐτό, ὥστε μὲ τὸν ΙΓ' κανόνα τοὺς ἀναθεματίζουν τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία θὰ ἐνδυθῇ μὲ ἀνδρικὰ ροῦχα, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἀγαθὴ πρόθεση τῆς μοναστικῆς ἀσκήσεως: «*Εἴ τις γυνὴ διὰ νομιζομένην ἄσκησιν μεταβάλλοιτο ἀμφίασμα, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος ἀνδρῶν ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω*» (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα 3, 109). Στὸν κανόνα αὐτὸ γίνεται γιὰ πρώτη φορὰ διαχωρισμὸς μεταξὺ γυναικείου καὶ ἀνδρικοῦ ἀμφιάσματος καὶ «κατάλληλος τῇ γυναικείᾳ φύσει στολή» (Βαλσαμών, ὅπ.π.). Ἡ Ἐκκλησία ἐντοπίζει γρήγορα τὸν

κίνδυνο που έλλοχεύει με αυτή την καινοτομία και την καταδικάζει πριν εξαπλωθῇ στο σύνολο του γυναικείου κόσμου.

Επιπροσθέτως, ἡ ΣΤ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (691) μετὸν ΕΒ΄ κανόνα ἐπανέρχεται στὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἐπιβάλλει ἐπιτίμιο ἀφορισμοῦ σὲ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔστω καὶ χάριν ἀστειότητος θὰ ἐνδυθοῦν τὸ ἔνδυμα τοῦ ἀντιθέτου φύλου: «Μηδένα ἄνδρα γυναικείαν στολὴν ἐνδιδύσκεσθαι, ἢ γυναικὰ τὴν ἀδράσιν ἀρμόδιον... τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν τι τῶν προειρημένων ἐπιτελεῖν ἐγχειροῦντας... ἀφορίζεσθαι» (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα 2, σ. 448). Ὁ Ὅσιος Νικόδημος, σχολιάζοντας τὸν κανόνα αὐτόν, λέγει μεταξὺ ἄλλων: «Καὶ ὄντος (sic) βδελύγματα εἶναι ταῦτα εἰς τὸν Θεόν, καὶ τῶν χριστιανῶν ἀλλότρια, τὰ ὅποια πρέπει οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς νὰ ἐπιμεληθοῦν μετὰ ὅλα τὰ δυνατὰ τῶν, νὰ τὰ ἐμποδίσουν, ὡς κατηγορίαν ὄντα τοῦ Χριστιανισμοῦ, μετὰ ἐπιτίμιον ἀφορισμοῦ» (Πηδάλιον [1976], σ. 276). Στὸν κανόνα αὐτὸ διαφαίνεται γιὰ μία ἀκόμη φορὰ ἡ αὐστηρὴ προσήλωση τῶν Πατέρων στὴν τήρηση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ περὶ ἀπαγορεύσεως ἐνδύσεως τῶν γυναικῶν μετὰ ἀνδρικὰ ροῦχα καὶ τὸ ἀντίθετο.

Ἡ ἀπαγόρευση τοῦ ὡς ἄνω κανόνος δὲν ἀναφέρεται στὴν ἐνδυμασία τῆς γυναικὸς μόνον ὅταν αὐτὴ εὐρίσκεται στὸν Ἱερὸ Ναό, ἀλλὰ «ότεδήποτε», σὲ ὅλη τὴν καθ' ἡμέραν ζωὴ της, ὅπως ὑπογραμμίζει ὁ Βαλσαμών.

Τὰ φεμινιστικὰ κινήματα προσπάθησαν καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐξισώσουν τὴν γυναῖκα μετὰ τὸν ἄνδρα. Πῶς ὅμως; Κατὰ τὴν γνώμη μας ἀλλοπρόσαλλα καὶ συμπλεγματικά, ἀρνούμενα τὶς πνευματικὲς ἀξίες καὶ παραθεωροῦντα τὴν Ὁρθόδοξη διδασκαλία περὶ γυναικός. Ὅμως, ἡ τρομερὴ ἐξάπλωση τῶν γυναικείων νευρώσεων καὶ ἡ ἀπώλεια τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς τους ἰσορροπίας ἀπέδειξαν περὶτρανα ὅτι στὴν πραγματικότητα ὁδήγησαν τὴν γυναῖκα σὲ ἀπαράδεκτο σχιζοφρενικὸ ἀδιέξοδο.

Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος προτρέπει τὶς γυναῖκες νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἐξεζητημένη καὶ ἄσεμνη ἐνδυμασία, χαρακτηρίζοντάς την ὡς μανία. Συνιστᾷ δὲ νὰ μεταθέσουν τὴν φροντίδα ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση τοῦ

σώματος στήν ἐσώτερη ὁμορφιά τῆς ψυχῆς, ἀφοῦ ὁ ἐξωτερικὸς στολισμὸς δὲν τὴν ἀφήνει νὰ φανῇ ὡραία ἐσωτερικῶς. Λέγει συγκεκριμένα: «*Παῦσαι τῆς μανίας, γύναι, ἐπὶ τὴν ψυχὴν μετάγαγε τὴν τοιαύτην σπουδὴν, ἐπὶ τὴν ἔσω ἐμπρέπειαν· οὗτος γὰρ ὁ κόσμος ὁ ἐξωθεν περικείμενος οὐκ ἀφήισι τὸν ἔνδον γενέσθαι καλόν*» (PG 62, 542).

Ίσως, ὅμως, ἀντεῖπει κάποιος ὅτι ἡμπορεῖ νὰ κινῆται ἐλεύθερα, ὡς ἐλεύθερο ὄν. Στὴν Ἀγία Γραφή, ὡστόσο, βλέπουμε ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ νὰ εἶναι ὄντολογικὴ, πρέπει νὰ ἔχῃ κέντρο τῆς τὴν ἀγάπη. Ὁ Απόστολος Παῦλος ἐπισημαίνει: «*Ὑμεῖς γὰρ ἐπ’ ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις*» (Γαλ. 5, 13). Συνεπῶς ἡ ἐλευθερία δὲν χαρίσθηκε ἀπὸ τὸν Θεάνθρωπο Κύριο στὸν ἄνθρωπο, «*ἵνα ἀδεῶς ἀμαρτάνει*» (PG 82, 496B). Κατὰ τὸν Ἱερὸ Χρυσόστομο, ὁ Χριστὸς μᾶς ἀπελευθέρωσε ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς δουλείας καὶ μᾶς κατέστησε κυρίαρχους τῶν πράξεών μας, ὅχι γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε αὐτὴν τὴν ἐξουσία γιὰ τὴν διάπραξη τῆς κακίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν θεωρήσουμε ὡς ἀφορμὴ πνευματικοῦ κέρδους καὶ νὰ ζήσουμε μὲ πραγματικὴ φιλόσοφο διάθεση (PG 61, 669).

Καταλήγοντας, ὑπογραμμίζουμε ὅτι ἡ διάκριση τῶν φύλων ἔχει τὴν καταβολή τῆς στήν δημιουργία καὶ πρέπει νὰ γίνῃ σεβαστὴ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ γυναίκα ποὺ ἐνδύεται τὸ ἀνδρικὸ ἔνδυμα – πανταλόνι ἀντιστρατεύεται στήν διάκριση αὐτὴ καὶ ἄρα στρέφεται κατὰ τοῦ Δημιουργοῦ τῆς.

Πρέπει νὰ κατανοήσῃ ἡ γυναίκα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτὴ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως περὶ ἐνδυμασίας δὲν εἶναι ἀνθρώπινη γνώμη καὶ ἄποψη, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ τῆς Θεοῦ. Καὶ τὸ Θεῖο θέλημα πρέπει νὰ εἶναι ἡ βάση τῆς πίστεώς τῆς καὶ τῆς ὅλης ζωῆς τῆς.

Ἀρχιμ. Κυρίλλου Κωστοπούλου, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μ. Πατρῶν- Δρος Θεολογίας